

door Norbert HOSTYN

1927

Tijdens de zomer werd Jan DE CLERCK gehuldigd naar aanleiding van zijn dubbeltentoonstelling te Oostende : Galerij "Moderne" in de Langestraat en Galerij "Ocean" in de Leopoldlaan. Hendrik BAELS, Minister van Landbouw en Openbare Werken, en E. MOREAUX, Burgemeester van Oostende waren erevoorzitters van het inrichtend comité. Voorzitter was Georges VERHAEGHE, Schepen van Onderwijs en Schone Kunsten te Oostende.

Het eerbetoon had plaats op 27 juli 1927 in de Galerij "Ocean". Vele vrienden waren daarvoor opgekomen. Als eerste hield letterkundige en kunsthistoricus Maurice DE PRAETERE een toespraak. Hij wees op de kwaliteiten van Jan DE CLERCK : zijn onafhankelijkheid tegenover het academisme, zijn techniek waarvan elk bereikt niveau de springplank was voor hoger, nieuwer, beter. DE PRAETERE vond het een onmogelijke zaak Jan DE CLERCK bij een welbepaalde kunstrichting onder te brengen : realist, cubist, futurist, luminist, impressionist, symbolist, expressionist... hij was alles tegelijk.

DE PRAETERE wees ook op de onverbreekelijke banden die er bestonden tussen Jan DE CLERCK en Oostende : de zee, de vissershaven met haar mensen... Het was een wereldje dat Jan DE CLERCK nauw aan het hart lag. Uit het alledaagse gebeuren puurde de meester grootse visies met diepere dimensie.

Na DE PRAETERE sprak de Brusselse letterkundige Victor BAUTHIÈRE. Nadien dankte Schepen VERHAEGHE de twee sprekers en deelde mee dat hij aan de stad zou voorstellen om DE CLERCK's "Vissersvrouw" te kopen voor het Museum.

's Avonds was er dan nog een feestmaaltijd in het "Hotel de la Commerce". Om beurten werden er toasts uitgebracht door Maurice DE PRAETERE, Victor BAUTHIÈRE, Schepen VERHAEGHE en kunstschilder Achille VAN SASSENBROUCK. James ENSOR sloot zich schriftelijk bij de viering aan.

Uit 1927 dateert, naast de gewone marines, bosgezichtjes en landschappen, meestal in "aquapasteltechniek", het belangrijke doek "De grote zus", een werk uit zijn folklorereeks.

* * *

In augustus 1927 kwam Oscar DE CLERCK klaar met het commemoratief basreliëf Edmond LAPON. In september kon overgegaan worden tot de hulde en onthulling.

Een groep schoolkinderen had een gelegenheidscantate op tekst van Alphonse MAES en op muziek gezet door BOEHME ingestudeerd voor de viering in het Leopoldpark.

Jan DE CLERCK ging over tot de onthulling van het monumentje en hield een toespraak. Na een gelegenheidsspeech van de Burgemeester, belichtte TOUSSAINT DE SUTTER de figuur van Edmond LAPON. Mevrouw VAN MULLEM sprak in naam van het conservatoriumkoor.

Het koor zelf stond opgesteld achter een bomengroep en zong een fragment uit "Les Suppliantes" (1). Het mag gezegd dat de LAPON-hulde een op voorhand verloren zaak was. LAPON, die nooit een

Ostende, 27 juillet 1927

Messieurs les membres du comité de la manifestation Jan van der

Votre honnête circulaire m'invite à participer
à la manifestation organisée pour louer le plus
ostendais de nos peintres. C'est là, messieurs,
un beau geste de confiance et d'aprément.

Malheureusement, un travail compliqué mu-
sical, pictural et l'estomac me condamne ~~marrant~~
à l'abstinence, mais, avec vous, je veux saluer
discrettement le confrère actif et entreprenant, le
rare chercheur de jeunesse et d'illusion.

Saluons aussi et le bon cœur de Clerck,
Junior, le Benjamin original et sympathique
de la sculpture nouvelle.

Je félicite le brave Jan Van Oostende et
ses membres protecteurs et du comité

James Pryor

hele grote roem had gehad, sprak de mens uit 1927 niet veel meer aan. Het monument zelf heeft slechts korte tijd in het park gestaan. Nu is het ingemetseld in de muren van de inkomhall in het muziekconservatorium.

In november '27 stelde Jan DE CLERCK tentoon in de "Union Anglo-Belge" te Liège. Tijdens de vernissage op zondag 27 november waren er toespraken door de heren MORIS en BAUTHIÈRE. Nadien analyseerde René VERDEYEN, Professor aan de Universiteit te Liège, het werk van DE CLERCK. Een lunch rondde de vernissage af.

1928

Uitgave van het rijk geïllustreerde huldealbum Jan DE CLERCK. Het bevatte losse bijdragen van Karel JONCKHEERE, Carlos LOONTIENS, Victor VAN HOUTTE, Hendrik BAELS, V. BAUTHIÈRE, M. DE PRAETERE, Jean LAENEN, H. CROSS, E. LEGIER, Paul DE KEYSER, M. VAN GELUWE en een overzicht van DE CLERCK's voornaamste werken. Nadien hebben tal van kunstjournalisten, critici en sprekers telkens opnieuw dit huldeboek uitgeput, tot in den treurens toe.

Op 22 december opende DE CLERCK's tentoonstelling in de Galerij "'t Moleken", Nederkouter, 19 te Gent. De tentoonstelling was ingericht door een comité waarvan Hendrik BAELS en Baron RUZETTE erevoorzitters waren; R. VAN POTTELSBERGHE was voorzitter.

Tijdens de vernissage waren er voordrachten door Paul DE KEYSER en Jean LAENEN (2). Deze van DE KEYSER verscheen integraal in "De Duinengalm" van 4 januari 1929.

De tentoonstelling
en de betooging
Jan De Clerck te Gent

Rede van Dr. P. Dekeyser, Hoogleraar, ter gelegenheid van opening der Tentoonstelling van de werken van Jan De Clerck, te Gent, op 22 December.

Dames, Heeren,

Het ware overmoedig van mijnentwege na het onlangs verschenen Jan De Clerck-album, waarin tal van eminente mannen den lof verkondigden van den Oostendschen Meester, nog nieuwe lauweren te willen winden om de slapen van dezen stille in den lande. "Omnis fugunt... Ars manet" is zijn welsprekende leus en die leus indachtig zullen we ons beperken tot zijn kunst, het blijvende van hem zelf.

Die kunst van Jan De Clerck is trouwens symptomatisch voor onze tijd en als ik zeg onzen tijd, dan denk ik aan de veelbewogen vijf-en-twintig eerste jaren van onze eeuw.

We weten wel dat de tijd een verduldige stramien is, waarop onze fantasie soms vrij willekeurige motieven kan borduren, maar het wil ons evenwel voorkomen dat het eerste kwart van de 20ste eeuw, voor ons geestesoog reeds een eigen physionomie heeft ontwikkeld.

Het is natuurlijk nog te vroeg deze physionomie in al hare fijnheden uit te tekenen, maar de groote lijnen liggen alvast voor het grijpen in de kunst van dien tijd, ook in de kunst van Jan De Clerck.

Als zooveel van zijn tijdgenooten is Jan De Clerck uitgegaan van een impressionistische visie van de wereld, die een groote

bekoorlijkheid moest hebben voor een visionnaire droomersnatuur als de zijne.

Al zijn eerste werken stonden in het teeken van dien impressionistischen roes : de realiteit aldoor opnieuw te verwerken in gevoelige, ragfijne kleurvlekjes en streepjes tot er van het beeld niets meer overblijft dan een mistgordijn van water en lucht, waarin menschen en dingen zweven als ontheven van alle aardse materialiteit.

Een schoone droom, maar een opiumdroom, die op den langen duur den wil fnuikt en de scheppende hand ontzenuwt van die hogere idealen koestert dan het oplossen van technische raadsels op het uitvoeren van artistieke salet mortali.

Heel vroeg, vroeger als vele anderen in ons land, heeft Jan De Clerck tegen het neo-impressionistische opium-schuiven gereageerd en omdat hijzelf in de impressionistische zielsuitrafeling zoo'n virtuositeit had bereikt, viel het hem doorgaans moeilijk aan de verleiding van de picturale veruiterlijking van teeder-besnaard egocentrisch gemoedsleven te ontsnappen. Zijn reddende engel was zijn zoekende, nooit rustende geest, die hem telkens uit het moeras der al te menschelijke voldaanheid over volbracht werk hielp.

Zoo ontweek hij het noodlot van zoovele begenadigden op het gebied der kunst : de herhaling ! Jan De Clerck stelde er, van meetaf aan, een eer in zich onder geen voorwendsel te herhalen.

Zijn zoeken, zijn tasten, heeft hem op velerlei paden geleid, die na hem met pretentieuze ...ismen werden beplakt, maar die voor hem slechts de waarde hadden van experimenten, die hem niet vermochten te doen afwijken van een zelfstandige voorstelling van zijn gedachteleven.

In het Jan De Clerck-album heb ik half-schertsend die zelfstandigheid willen prijzen als Jan De Clerck-isme. Maar wezenlijk die zelfstandigheid is de grondtrek van zijn karakter als mensch en als kunstenaar.

Zich zelf te zijn, zoo volledig mogelijk, zich zelf ten slotte te kunnen objectiveren in een kunstwerk, zoodat het zich aan den toeschouwer opdringt als iets eigens, iets individueels, iets organisch, iets dat men niet zoo gauw vergeet na een kennismaking, dat voor den kunstenaar een rijk-wellende bron wordt van esthetische genieting en artistiek welbehagen, is dat niet een mooie overwinning voor een artiest ?

En dat is het wel wat Jan De Clerck in een hardnekkig en moeizaam streven naar expressie in sommige van zijn na-oorlogse werken heeft weten te bereiken : een eigen artistiek rythme, geen angstvallige analyse meer, maar kloeke synthese, een schoone eenheid achter sterk gekoördineerde gestalten waarin de toevalligheden schuil gaan in landschappen.

Is Jan De Clerck een expressionist ? Mijn dunkens, ja, hij is het, in de beste beteekenis van het woord overigens, want voor het expressionisme artistieke mode werd was hij al expressionist.

Zooals hij thans de zee, de zeelui, het haven-leven en het kaai-bedrijf van onze Vlaamsche kust plastisch vertolkt, er eigen expressie in legt, in een nieuw schoonheids-rythme uit paart, doet het hem in frischheid, volkschheid, humor en diepte, geen tweede na.

Ik weet het wel : Jan De Clerck, hier te Gent schier een onbekende, is de eenige niet. Daar is de groote James Ensor, daar is Permeke !

We kunnen veel, zeer veel goeds denken van Ensor en van Permeke en toch ook veel goeds vinden in het werk van een derden, minder bekenden Oostendschen meester. Zegt het oude Vlaamsche spreekwoord niet : "Onbekend maakt onbemind !"

Om die reden waren we gelukkig dat een Gentsch komiteit het werk van Jan De Clerck, na Brussel, na Luik en na Oostende, in een overzichtelijke tentoonstelling nader tot het Gentsch kunstminnend publiek heeft willen brengen.

De edele en eerlijke kunst van Jan De Clerck verdient ten volle die waardeering !

Het zou mij bijzonder aangenaam zijn indien mijn korte rede, in alle nederigheid, hiertoe had kunnen bijdragen; in het werk van Jan De Clerck herkennen velen van zijn generatie het beste van zich zelf !

(vervolgt)

(1) Hulde aan Edmond Lapon, in De Zeewacht, 17 september 1927.

(2) Jean LAENEN. Brussels kunstcriticus en auteur van kinderboeken : "Ali et son sifflet magique", "Chant Hindou" en "Contes Exotiques".

EEN UITZONDERLIJK FOTOGRAFISCH DOCUMENT (1)

DE AUTOCHROOM VAN HET INTERNATIONAAL MILITAIR SCHERMTORNOOI TE OOSTENDE IN 1908

door Jean Pierre FALISE

Van 26 juli tot 2 augustus 1908 was Oostende het toneel van een gebeuren dat weliswaar in die tijd niets bijzonder was, er vonden toen immers talrijke paardenrennen (2), wedstrijden en diverse concerten plaats, maar dat volgens een plaatselijk dagblad uit die tijd "La Saison d'Ostende" toch als een vermakelijk en kleurrijk spektakel bestempeld kon worden.

Het ging om het internationaal militair schermtornooi, een competitie die meer dan 120 officieren samenbracht, waarvan de helft Belgen en de andere helft afkomstig uit acht verschillende landen : Frankrijk, Nederland, Italië, Verenigd Koninkrijk, Rusland, Oostenrijk-Hongarije, Zweden, Denemarken.

Op zaterdag 1 augustus was er voor de officieren die deelgenomen hadden aan het tornooi een receptie in het chalet van de koning. Op die receptie werd aan koning Leopold II een schitterende autochroom (3) aangeboden die de dag voordien werd genomen vòòr de Galerie Royale. De autochroom zou het werk geweest zijn van de fotograaf DEMEUNYNCK (4).

Eén van de grote troeven van die autochroom is juist de kleur ervan en de reële weergave in kleuren van talrijke gala-uniformen van 8 keizerrijken of koninkrijken van Europa en de Franse republiek. Die weergave was in die tijd zeer zeldzaam en die kleurenfoto vormt dan ook een uniformologische schat van buitengewone waarde (iets om een verwoed verzamelaar voor de rest van zijn leven te laten dromen !...).

De autochroom is afkomstig uit de archieven van Luitenant-generaal Joseph HELLEBAUT, Minister van Oorlog van 1907 tot 1912. Hij werd, in kleuren, op de achterflap van het tijdschrift Forum gepubliceerd